

## MEMO

|          |                                                                                                                                              |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kellele: | Sirlis Sõmer-Kull                                                                                                                            |
| Koopia:  | Maret Maripuu, Liis Paloots                                                                                                                  |
| Kellelt: | Cärolyn-Angelika Liblik, Lagle Kalberg                                                                                                       |
| Kuupäev: | 29.07.2026                                                                                                                                   |
| Teema:   | ÕEaut teenuse maksimaalse maksumuse tõstmine ja sotsiaalkaitseministri 21.12.2015 määruse nr 65 „Erihoolekandeteenuste rahastamine“ muutmine |

**Ettepanek:**

- Muuta sotsiaalkaitseministri 21.12.2015 määrust nr 65 „Erihoolekandeteenuste rahastamine“ ning **tõsta ÕEaut teenuse maksumust 700 euro võrra alates 01.09.2026** – see tähendab kehtestada määruse § 2 lg 5 prim 1 autismispektriga täisealisele isikule õigus saada ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega 6683 eurot kalendrikuus ning kehtestada määruse § 2 prim autismispektriga täisealisele isikule õigus saada sama määruse § 2 lg 5 prim 1 sätestatud ööpäevaringset erihooldusteenust maksimaalse maksumusega eurot kalendrikuus maksumusega 13 032 eurot kalendrikuus kuni kolm kuud, kui teenust osutatakse teenusekohal, millele on antud tegevusluba pärast 1. jaanuari 2026. a, ja Sotsiaalkindlustusamet ei ole sellel teenusekohal teenuse osutamise eest eelnevalt hüvitanud teenuse osutamise kulusid vähemalt kolm kuud käesoleva paragrahvi alusel.
- Kui määruse muutmise kooskõlastamine võtab eeldatust kauem aega, võib hinnamuudatus jõustuda tagasiulatuvalt alates 01.09.2026.
- Palume Sotsiaalministeeriumil algatada määruse muutmine esimesel võimalusel ning kinnitada SKA-le kirjalikult valmisolekut vastava muudatuse tegemiseks. See võimaldab SKA-l jätkata paralleelselt läbirääkimisi teenuseosutajatega ning tagada täiendavate ÕEaut teenusekohtade loomine võimalikult kiiresti.

**Ettepaneku mõju:** Määruse muutmine võimaldab SKA-l reageerida kiiresti autismispektrihäirega inimeste kasvavale teenusevajadusele ning tagada teenuse kättesaadavus olukorras, kus olemasolev teenusmaht ei kata vajadust. Muudatus toetab nii täiendavate teenusekohtade loomist kui ka vähendab kohtuvaidluste ja võimalike kahjunõuete riski riigile.

**Muudatuse tulemil:**

- SKA-l on võimalik kiiremas korras luua täiendavad kohad (12 teenusekohta) ÕEaut teenust vajavate inimeste jaoks (30.06.2026 seisuga järjekorras 38 inimest).
- Paraneb autismispektrihäirega inimestele mõeldud ööpäevaringse erihoolekandeteenuse kättesaadavus.
- SKA saab täita Tallinna Halduskohtu 17.07.2026 otsuses jõustumisel (haldusasi nr 3-25-2368) tulenevad kohustused tähtaegselt.
- Väheneb täiendavate kohtuvaidluste ja kahjunõuete risk riigile.
- Teenuse rahastamine toimub olemasolevate eelarveliste vahendite ümberkujundamise kaudu. SKA vähendab täitmata 20 kogukonnas elamise (KE) teenusekohta ning 6 ööpäevaringse erihoolekande (ÕE) teenusekohta, mille arvelt rahastatakse ÕEaut teenuse hinnatõus ja uute teenusekohtade loomine.
- Teenuse maksumuse tõus tagatakse vähendatavate KE ja ÕE kohtade kaotamise arvelt. 2026. aastal võimaldab ligikaudu 300 000 euro suurune prognoositav kogu

erihoolekandeteenuse eelarvejääk katta hinnatõusust tulenevad üleminekukulud. Alates 2027. aastast katavad teenusemahu ümberkujundamisest vabanevad vahendid ÕEaut hinnatõusu püsikulud ning jätavad ligikaudu 41 000 euro suuruse eelarveruumi aastas.

### Planeeritud hinnatõusu mõju SKA eelarvele

Hetkeseisuga kinnitatud EHT baaseelarve:

|                        | 2026       | 2027       | 2028       | 2029       | 2030       |
|------------------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| Kinnitatud baaseelarve | 57 671 297 | 57 671 297 | 57 671 297 | 55 007 297 | 55 007 297 |

23.07.2026 seisuga on erihoolekandeteenuste 2026. aasta eelarve prognoositav jääk ligikaudu 300 000 eurot. See võimaldab 2026. aastal katta kavandatava ÕEaut teenuse hinnatõusu ning rahastada planeeritud 12 uue teenusekoha loomist olemasolevate vahendite arvelt. SKA kavandatud teenusemahu ümberkujundamine võimaldab katta ÕEaut teenuse hinnatõusu püsikulud alates 2027. aastast olemasoleva eelarve piires.

### ÕEaut maksumus tõuseb 700 eur alates 01.09.2026 (uus hind 6683 eur)

**LISAKS MUUDATUSED PROGNOOSIS**  
(ÕEAUT hind tõuseb alates 01.09.2026 ja 01.01.2027. 2026: 12 kohta 8 kuud ja 24 kohta 4 kuud, alates 01.01.2027 24 kohta)

|                                                                                        | 2026           | 2027            | 2028            | 2029              | 2030              |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------|-----------------|-----------------|-------------------|-------------------|
| 20 KE koha vähendamine alates 01.09.2026, lisatulu                                     | 54 080         | 162 240         | 162 240         | 162 240           | 162 240           |
| 6 ÕE-6 koha vähendamine alates 01.09.2026, lisatulu                                    | 26 928         | 80 784          | 80 784          | 80 784            | 80 784            |
| ÕEAUT hind tõuseb alates 01.09.2026, lisakulu                                          | -67 200        | -201 600        | -201 600        | -201 600          | -201 600          |
| ... 12 AS HKT kohta, mis on olemas enne 01.09.2026                                     | -33 600        | -100 800        | -100 800        | -100 800          | -100 800          |
| ... 6 Valga kohta alates 01.09.2026                                                    | -16 800        | -50 400         | -50 400         | -50 400           | -50 400           |
| ... 6 AS HKT kohta alates 01.09.2026                                                   | -16 800        | -50 400         | -50 400         | -50 400           | -50 400           |
| ÕEAUT koha loomise toetusmeede uue hinnaga, lisakulu (3 kuud 95% loodava koha hinnast) | -23 940        | 0               | 0               | 0                 | 0                 |
| ... 6 Valga kohta alates 01.09.2026                                                    | -11 970        | 0               | 0               | 0                 | 0                 |
| ... 6 AS HKT kohta alates 01.09.2026                                                   | -11 970        | 0               | 0               | 0                 | 0                 |
| <b>KOKKU lisakulud</b>                                                                 | <b>-10 132</b> | <b>41 424</b>   | <b>41 424</b>   | <b>41 424</b>     | <b>41 424</b>     |
| <b>VAHE kokku (baaseelarve-prognoos ERFita+lisatulu-lisakulud)</b>                     | <b>290 167</b> | <b>-307 844</b> | <b>-317 844</b> | <b>-2 426 849</b> | <b>-2 426 849</b> |
| VAHE, % baaseelarvest                                                                  | 0,5%           | -0,5%           | -0,6%           | -4,4%             | -4,4%             |

Teenuskoha maksumuse tõusuga on parmini võimalik tagada tegelikele vajadustele vastav tegevusjuhendaja töötasu ning täiendavate tegevusjuhendajatele mõeldud koolituste kulud. Antud teenusel on kõige rohkem tegevusjuhendajaid ette nähtud ühe teenuse saaja kohta: SKM määrus nr 65: 6-liikmelises kolme tegevusjuhendajaga grupis väljaspool ööaega ning vastavalt isikute vajadustele vähemalt kahe tegevusjuhendajaga grupis ööajal – st päeval 3 tegevusjuhendajat kuue teenuse saaja kohta ning öösel vähemalt 2 tegevusjuhendajat kuue teenuse saaja kohta. Ööpäevaringset autistide teenust on lubatud osutada korraga ühes “peres” max 6-le inimesele. Antud teenusel on ka kõige enam juhendamist, järelevalvet vajavad inimesed. Mistõttu on see teenus ka kõige kallim EHK teenus, kuna personali osakaal on suurem. Hetkel kehtiva SKA kulumudeli järgi peaks ÕEaut teenuse maksumus olema 2026.aastal 6587 eurot ja 2027.aastal 6885 eurot (01.01.2026 seisuga on kehtiv hind 5983 eurot/ kuus). Uue teenuse maksumuse korral jääb järgmisel aastal teenuse maksumus jätkuvalt kulumudelist madalamaks.

2026.a I kv on tegevusjuhendaja keskmine töötasu olnud 1508 eurot (Statistikaameti palgaandmed). ÕEaut maksumuse tõstmise järgselt on võimalus ÕEaut teenusel tegevusjuhendaja töötasu tõsta, aga lõpliku otsus teeb tööandja. Erihoolekande valdkonnas töötavatele tegevusjuhendajatele ei ole kehtestatud kollektiivlepingu alusel töötamist, seega tööandja ise otsustab, kui suure osa ta töötasudeks tasub.

Tegevusjuhendajana töötaval inimesel on vajalik keskharidus ja valdkonnas töötamiseks 260 tunnine tegevusjuhendaja koolituse läbimine. Lisaks omavad ööpäevaringse autistide teenusel töötavad tegevusjuhendajad täiendavat väljaõpet äärmusliku abi- ja toetusvajadusega sihtrühmaga toimetulekuks (SKM määrus nr 38 § 2 lg4), mida tavapärase erihoolekandeteenusel töötava tegevusjuhendaja ettevalmistusnõuded ei eelda ja koolituskava ei sisalda. Ka on praegune Eestis tegutsev autistidele teenust osutav asutus (AS Hoolekandeteenused) oma töötajatele teinud lisakoolitusi spetsiifiliselt autismispektrihäirega inimeste eripärade mõistmise ning -juhendamise teemal, et tagada kõrgem teenuse kvaliteet. Ööpäevaringne autistide teenus on mõeldud autismispektrihäire diagnoosiga täisealisele, kellel esineb pidev intensiivne äärmuslik kahjustav käitumine (ÄK-käitumine) ja kes vajab seetõttu pidevat järelevalvet ning kes vajab abi enese eest hoolitsemisel ega tule toime igapäevaelu toimingutega või vajab selleks olulisel määral pidevat kõrvalabi ja juhendamist ning kellele ei saa abi osutada teiste sotsiaalteenustega ja kes ei kasuta teisi erihoolekandeteenuseid.

## Taust

Autismispektrihäirega täisealistele inimestele mõeldud ööpäevaringset erihoolekandeteenust (ÕEaut) osutab Eestis 23.07.2026 seisuga üksnes **AS Hoolekandeteenused**, kokku **12 teenusekohal**. Kõik teenusekohad on täidetud.

2026. aasta juuni lõpu seisuga ootas ÕEaut teenust **38 inimest**, kelle teenusevajaduse hindamise tulemusel on Sotsiaalkindlustusamet hinnanud nimetatud teenuse vajalikuks. Teenuse vajadus ületab oluliselt olemasolevat teenusevõimekust ning täiendavate teenusekohtade loomine on vältimatu.

17.07.2026 tehti teatavaks Tallinna Halduskohtu otsus haldusasjas nr **3-25-2368**, millega kohustati Sotsiaalkindlustusametit looma kaebajale riigieelarveline ÕEaut teenusekoht ning suunama isik teenusele kahe kuu jooksul alates kohtuotsuse jõustumisest. Kui otsust edasi ei kaevata, jõustub kohtuotsus 17.08.2026 ning teenuskoht tuleb luua hiljemalt 17.10.2026.

Kohtuotsus suurendab oluliselt vajadust tagada täiendavate teenusekohtade kiire loomine ning vähendada sarnaste kohtuvaidluste ja võimalike kahjunõuete riski riigile.

08.07.2026 toimus SKA peadirektori ja AS HKT juhatuse esimehe kohtumine seoses ÕEaut täiendavate teenusekohtade loomise võimalustega. Arutelude käigus käsitleti erinevaid lahendusvariante, sealhulgas uue teenuseüksuse rajamist ning olemasolevate teenusekohtade ümberkujundamist autismispektrihäirega inimestele sobivaks teenuseks.

SKA analüüsis olemasolevaid eelarvelisi võimalusi ning leidis, et teenuse maksimaalset maksumust on võimalik alates 01.09.2026 suurendada **700 euro võrra olemasolevate eelarveliste vahendite piires**, kui samaaegselt kujundatakse ümber osa olemasolevast teenusemahust:

- 20 kogukonnaselamise (KE) teenuskohta vähendatakse
- 6 ööpäevaringset teenuskohta vähendatakse (6-ne üksus).

Tegemist on teenusekohtadega, mis kuuluvad AS HKT-le. Kavandatav teenusekohtade ümberkujundamine eeldab ka AS HKT teenusevõrgu korrastamist. Selle käigus vähendatakse 20 kogukonnas elamise teenuskohta, mis asuvad korterites. SKA hinnangul on nende teenusekohtade täitmine viimastel aastatel olnud keeruline, kuna inimesed eelistavad kogukonnas elamise teenust kasutada peremajades. Teenusekohtade ümberkujundamine võimaldab suunata ressursid suurema toetusvajadusega teenustele.

Teenusekohtade vähendamise tulemusena tekib AS-I Hoolekandeteenused vajadus võõrandada kasutusest jäävad KE teenusekorterid. Korterite võõrandamiseks on vajalik Sotsiaalministeeriumi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse kooskõlastus. SKA hinnangul on korterite müük põhjendatud, kuna see võimaldab vähendada alakasutatud kinnisvara ning suunata vabanevad ressursid suurema vajadusega erihoolekandeteenuste arendamisse.

Paralleelselt on SKA kaardistanud ka teiste teenuseosutajate valmisolekut ÕEaut teenuse osutamiseks. **MTÜ Valga Abikeskus** valmistab ette kuue ÕEaut teenusekoha avamist. Ruumide ettevalmistamine on lõpusirgel ning tegevusloa saamiseks vajalikud Terviseameti ja Päästeameti menetlused on käimas. Eelduslikult on tegevusluba olemas hiljemalt **01.09.2026**.

Kuigi, MTÜ Valga Abikeskus on kinnitanud valmisolekut alustada teenuse osutamist **kehtiva teenuse maksumuse juures (koostöökokkulepe sõlmimisel)**, näeme, et kõiki teenuseosutajaid tuleb kohelda võrdselt ning tagada üle-eestiline ühtlane teenuskvaliteet. Teenuse maksumuse korrastamise tulemil võib tekkida veel teenuseosutajaid, kes oleks valmis sihtrühmale teenust tagama.